

340.13:347.65

Душан Љ. Миљковић

УГОВОРИ О НАСЛЕЂИВАЊУ

ПО

**ФРАНЦУСКОМ, НЕМАЧКОМ, АУСТРИЈСКОМ И
СРПСКОМ ЗАКОНОДАВСТВУ**

од

Душана Љ. Миљковића

БЕОГРАД

Модерна Електрична Штампарија „Пијемонт“ Кнез Михаилова 15.

1913.

ЦЕНА 1 ДИНАР

УГОВОРИ О НАСЛЕЂИВАЊУ

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE
CENTAR ZA INFORMACIONU I
DOKUMENTACIONU DELATNOST

Inv. br. 7971

SIGN.

ПО

ФРАНЦУСКОМ, НЕМАЧКОМ, АУСТРИЈСКОМ И СРПСКОМ ЗАКОНОДАВСТВУ

Издање Студентског Правничког Друштва

БЕОГРАД

Модерна Електрична Штампарија „Пијемонт“ Кнез Михаилова 15.

1913.

AD HOC

ш
дс

део
на

347.4
—
м — 607

УГОВОРИ О НАСЛЕЂИВАЊУ

ПО

француском, немачком, аустријском и српском законодавству

Поред законског и тестаменталног наслеђивања постоји још и једна трећа врста, то је наслеђивање путем уговора. У ужем или ширем обиму овај је начин наслеђивања усвојен у свима европским законодавствима, и свуда заузима нарочито место у наследно-правној системи.

Било би тешко рећи у опште, шта су то уговори о наслеђивању. Пре свега зато, што их законодавства не допуштају у истом обиму; не мање и зато, што су они у разним законодавствима разне правне природе. Ипак, без обзира на те разноликости у схватању правног карактера ових уговора, може се рећи, да су уговори о наслеђивању, уговори закључени између два лица којима се једнострано или узајамно на један неопозиван начин обећава, односно прима заоставштина после смрти уговорног завештаоца.

Такву неопозивну делацију на наследство путем уговора, Римљани су сматрали као нешто недопуштено, чак и неморално. Овакво схватање било је последица римског развијеног култа према тестаменталном наслеђивању. Свака повреда тестаторове слободе тестирања, па ма и путем уговора била је недопуштена. Ипак је доцније ова забрана уговора о наслеђивању у римском праву претрпела неколика ограничења. У Дигестама ови

уговори нису предмет прохибације. Њихова ништавност наступа само у случају, када такве уговоре прати очевидна спекулација, иначе закључивањем ових уговора у присуству завештаоца, губе свој опасни и неморални карактер и прохибиција отпада.¹⁾ Ови су уговори забрањени били само у Јустинијановом праву.

Противно римском праву, германско и феудално право у опште допушта уговоре о наслеђивању.

На тај је начин германско право задовољило једну осетну правну потребу. Допуштајући ове уговоре о наслеђивању у опште, германско право је демантовало и правну инсинуацију римскога права: да ове уговоре у већини случајева прати спекулација и недозвољена корист. Уговори о наслеђивању резултат су развијенијих животних и правних потреба, они су и последица конзеквентнијег схватања тестаторове слободе у располагању заоставштином. Док римско право уговоре о наслеђивању забрањује само зато, да би слободном располагању заоставштином дало искључиво тестаменталну форму, германско право допушта и уговорну форму, у случају кад то захтева интерес уговорних страна.

Француско законодавство под утицајем римског права, допушта уговоре о наслеђивању у најужем обиму, и то само уз брачне уговоре. Испод генералне забране уговора о будућем наслеђивању (art. 791, 1130, 1389, 1600), измичу неколико институција,²⁾ али једина која је нетакнута дошла до данашњег времена и која је од нарочитог значаја, — јесте *уговорно наименовање наследника* (institution contractuelle).

Аустриско законодавство допушта такође уговоре о наслеђивању у ужем обиму.

Од најстаријих времена закључивани су у Аустрији уговори о наслеђивању уз брачне уговоре. Ови су били

¹⁾ Fontana, les pactes sur successions futures. стр. 7, (Papinian, codex lex 30. II—III).

²⁾ На име оне изражене у art. 761., 918., 1075., 1401., 1542.

у честој употреби код највишег племства, као и код сељачког сталежа.³⁾ Међутим од првих почетака редиговања грађанског законика, осећала се стална тенденција, да се уговори о наслеђивању у неколико ограниче, и на тај начин ослаби честа употреба ових уговора. Зато су их редактори аустриског грађанског законодавства, ограничили само на уговоре између супружника, признавајући уговорном завештаоцу што већу слободу у погледу располагања имаовином. И тако данас аустриски грађански законик допушта само уговоре о наслеђивању у ужем смислу (*Erbeisetzungsvertrag*) и допушта их само између супружника (одн. вереника, али да уговор важи тек онда, када брак буде закључен.)

Противно поменутих законодавствима *немачко законодавство* допушта уговоре о наслеђивању у најширем обиму.

Пре промулгације новог немачког грађанског закона од 1900 год., законодавства о овим уговорима варирају према разним државицама. Велики број градских статута репродуковао је римску теорију, Саксонско законодавство било је чврсто везано за Јустинијанову теорију.⁴⁾ Међутим пруско законодавство је и пре кодификације од 1896. год., допуштало неограничено уговоре о наслеђивању закључени с трећим лицем, али само уз пристанак уговорног завештаоца.⁵⁾

Нови немачки грађански законик примио је ове уговоре о наслеђивању и дао им место у читавој једној глави у законнику. Под утицајем правне доктрине и развијенијих правних потреба у животним трансакцијама законодавац им је дао најшири обим и границе. Поред уговора о наслеђивању *у ужем смислу* (*Erbeisetzungsvertrag*) допуштају се и *уговори о одрицању* од наслеђа (*Vertragsmäßige Erbverzicht*). Најзад немачко законодавство допушта и *уговорне легате* (*Vermächtnisver-*

³⁾ Winiwarter, Von dem Erbvertrag, 48.

⁴⁾ Meulenaere, Code civil allemand, 212.

⁵⁾ Dernburg, Das bürgerliche Recht des deutschen Reichs, II, 174.

träge), што није случај ни у једном од поменутих законодавства.

Наш грађански законик у овом погледу нема никакве везе са историским и обичајним развићем у нас. Он је нетачно копирао свој изворник аустриски грађански законик, и зато је непотпун, без тачних одредаба и пун стилских грешака. Зато смо упућени на тумачење законског текста и законских одредаба, које нису поређане у једном логичном реду. Систематизирати ове одредбе у нарочитој глави у нашем законнику, треба да је неопходни посао при реформи истог. То захтевају развијеније правне потребе и компликованији правни живот. Наш грађански законик далеко је изостао иза прогресивних тенденција, које се осећају у данашњем приватно-правном животу. Зато уговорима о наслеђивању треба дати што већег значења и што ширег обима, онако како је то учинио модерни немачки грађански законик. Желети је, да у пројекту и мотивима нашег новог грађанског законика, буду заступљени ови уговори у нарочитој глави у наследно правној системи, разрађени, допуњени и систематисани с погледом на модерна законодавства.

У томе циљу изнећемо овде нешто о правној природи ових уговора, о њиховом обиму, предмету, садржини и дејству с обзиром на француско, аустриско, немачко и српско законодавство.

I.

Правна природа уговора о наслеђивању.

Од значаја за свеколико схватање уговора о наслеђивању, али и врло спорно од кад се почело претресати, питање о правној природи ових уговора, добило је велики број решења, мање више различних и директно супротних једна другом. Многе теорије ницале су и падале, довољно јасно разлучене, да бисмо их овде

у детаљима изнели. Такве какве, оне су важне зато, што су се и законодавци поводили за овом или оном између њих, и што данас имамо правну природу ових уговора различно окарактерисану од свију законодавства.

У главном могли би смо разликовати између две главне теорије усвојене у својим законодавствима. То су француска и немачка теорија. Поред ових формулисаних су у овом погледу још и многе друге које су убрзо биле комбатирани и одбачене.⁶⁾

⁶⁾ Тако старији писци аустриски и немачки, сматрали су уговор о наслеђивању као један *облигаторан* уговор о наслеђу, учење које је утицало и на аустриског законодавца и које се донекле огледа у § 1249. аустр. грађ. зак.

Затим теорија уговора о наслеђивању као једног двојног *досла* (*Dopellgeschäft*), коју је конструисао Hartmann (*Zur Lehre vom Erbvertrag*), а заступали Unger (*Erbrecht*, § 26.), и Arndts (*Pand.* § 470); данас пак, она, нешто модификована има свога представника у Hellwig-у (*op. cit.* III. 592). По њој је уговор о наслеђивању правни посао, који се састоји из два битна елемента: један позитивни и то је једнострано тестаментално наслеђивање (*Erbeisetzung*); други негативан, и то је одрицање од права на опозивање. Другим речима, по Хартману је уговорно наслеђивање само једна врста *неопозивног тестаменталног* наслеђивања.

Теорија уговора о наслеђивању као једног *стварно и правно уговора* изводи, да ови уговори заснивају једно стварно право уговорном наследнику над садашњом имаовином уговорног завештаоца. Ово гледиште подржавано од старе германске докторине, заступали су: Stryk, Berger, Köppen, Kühnft, и др. Последња оваквог схватања уговора о наслеђивању била би та, да би се уговорном завештаоцу од момента закључења уговора закратило свако располагање својом имаовином.

У старом немачком праву уговор о наслеђивању сматрао се као лични и породично правни посао. Сматрани су као нека врста адопције у наследном циљу. (Köppen, *System*, 268; Kühnft, *Von dem Erbvertrag*, 24.; Schiffner, *Der Erbvertrag*, 11.)

Један мали број писаца сматра, да је уговор о наслеђивању, истина, један двостран посао, али нипошто један уговор, већ само један колективан акт, који се састоји из једног једностраног акта и једног чисто пасивног акцептирања. У таквом случају обостране воље, премда стоје једна поред друге (*mit einander*), ипак не улазе

Француска теорија нарочито правно карактерише ове уговоре и зато заузима засебно место. Услед тога што се развила из германског поклона на случај смрти, и зато што се допушта само уз брачне уговоре, *institution contractuelle* другојачије се третира и у закону и у теорији. И закон и теорија сматрају ове уговоре о наслеђивању као *поклон* будућих ствари који иде уз брачни уговор и који је зато *неопозиван*; али кад се приступи ближем објашњењу, писци се разилазе у главном у три правца:

1. По једном мишљењу,⁷⁾ ова уговорна институција је *поклон на случај смрти* (*donatio mortis causa*), јер правна дејства овог уговора настају тек смрћу уговорног завештаоца.

2. Традиционално је мишљење, да овде може бити речи само о поклону између живих (*donatio inter vivos*). Заступано од Rother-a и Lebriun-a⁸⁾ ово је задржано и у модерном праву, и у главном овако се брани⁹⁾: 1. за закључење ових уговора не тражи се способност за прављење тестаментa, већ способност за чињење поклона; 2. ова способност треба да постоји у моменту чињења поклона код обе стране; 3. овај поклон је неопозиван, међутим карактерна је црта поклона на случај смрти, да су опозивни.

3. Ова два правца представљају крајности у француској теорији. Већина писаца, заузимају једно средње гледиште, разилазећи се мање или више у детаљима. Они, у главном, имају то заједничко, што сматрају да

уједно (*in eipander*) у уговор; располагање на случај смрти код ових уговора бива само од стране завештаоца учињено. — Нетачно је ово мишљење у толико, што располагање постаје тек сливањем воља обе уговорне стране у једну вољу, у вољу уговорну. Обе стране изјављују воље које се везују. (Hellwig, *op. cit.* 316—317.; Schiffner, *op. cit.*, 9.).

⁷⁾ Helwig, *Die Verträge auf Leistung an Dritte*, 316—317.

⁸⁾ Planiol, *Traité élémentaire de Droit civil*. III., 920.

⁹⁾ *Ibid.*, 921.

је то један *мешовит* посао. — *L a s a n t i n e r i e* сматра да ова институција стоји на средини између *donatio inter vivos* и *donatio testamentaria*. Она се разликује од првог приближујући се другом, тиме, што је њен предмет будућа ствар, која припада поклонопримцу тек после смрти поклонодавца; али се исто тако разликује и од другог, приближујући се првом по своме карактеру неопозивности.¹⁰⁾

Укратко, уговори о наслеђивању у француском законодавству и теорији су, наследна институција створена брачним уговором, у виду једног неопозивног наследног поклона. —

Немачка теорија усвојена и у законодавству, сматра уговоре о наслеђивању као наследно правне уговоре *sui generis*. Уговор о наслеђивању није ни облигаторни, нити стварни уговор; он, затим, није ни један двојни посао (*Doppelgeschäft*); он, најзад није ни један поклон.

По мишљењу које је владајуће у немачкој теорији и законодавству,¹¹⁾ уговор о наслеђивању је располагање на случај смрти, у циљу, да се имовно правни односи једног лица, по његовој смрти уреде, онако како

¹⁰⁾ По *P l a n i o l*-у ова институција у суштини представља један хибридан прави посао, један акт *inter vivos*, који преноси имаовину после смрти *de cuius*-а. По форми дакле, то је *donatio inter vivos*, по правном дејству, то је располагање воље, слично легату, од кога се разликује неопозивношћу. Тако исто: *F u r g o l e*, који је сматра као неку правну амфибију; *D o n a t*, по коме је уговор о наслеђивању „*une contractuelle disposition sui generis*“; исто: *F o n t a n a*; *B e r t h è l e m o t* (*De la prohibition des pactes*, 40). Ови су се и највише приближили владајућој немачкој теорији, сматрајући уговоре о наслеђивању као уговорно *располагање* заоставштином *sui generis*. Немачка теорија сматра их као наследно правне *уговоре sui generis*.

¹¹⁾ *M a t h i a s s*, *Lehrbuch*, 327.; *S c h i f f n e r*, *Erbverträge zu Gunsten Dritter*, 11.; *A b i c h t*, *Ein Beitrag zur Lehre vom Erbvertrag*, 8.; *D e r n b u r g*, *Preussisches Privatrecht*, § 175.; *S t u b e n r a u c h*, *Comm.*, 553.; *A n d e r s*, *Grundriss der Erbrecht*, 40.; *K r a i n z*, *Sistem*, 665.; и многи други. Они истина немају сви једно исто гледиште на правну природу уговора о наслеђивању, али у снови влада исто мишљење.

је то он у наследном уговору изложио; другим речима: уговор о наслеђивању је самосталан основ позивања на наследство, независан од тестаментa. За разлику и од простог и од узајамног тестаментa, он је један *дво-страни* посао, али не и правни посао, који би се са-стојао из два елемента, или два посла, већ правни посао, *једноставан*, као једна *целина*. Као и тестамент, он је располагање на случај смрти, само са том разликом, што уговорно располагање није драговољно, као код тестаментa, већ *неопозивно*. Уговор о наслеђивању, као двострани правни посао, не заснива своја правна дејства на последњој вољи завештаоца, већ на утврђеној сагласности воља.

Он је сличан тестаменту по томе, што садржи распо-лагање заоставштине, и што правно дејство наступа тек после смрти уговорног завештаоца; он је сличан и обичном уговору по томе, што је двострани правни посао, и што је неопозиван. — Али се и од једног и од другог разликује у суштини. Од тестаментa тиме, што се приближује обичним уговорима, а од ових оним осо-бинама које га сличавају тестаменту.

Уговор о наслеђивању није дакле, ни тестамент нити обичан уговор, то је једна институција, која зау-зима засебно место у наследно правној системи, — један *наследно* правни уговор *sui generis*.

II.

Обим уговора о наслеђивању.

Пошто смо одредили правну природу ових уго-вора, намећу се одмах ова питања: *Ко* може закључити ове уговоре; и *шта* се може унети у исте; другим речима: у коме обиму допуштају законодавства ове уговоре?

У овом погледу законодавства се знатно разли-кују. Немачко законодавство и овде заузима засебно место.

По *аустриском* грађанском законику, (§ 1249.) уго-

воре о наслеђивању могу закључити само супружници¹²⁾ или заручници. Уговор може бити тако закључен, да само један од супруга ступа у сва наследна права (*einseitiger Erbvertrag*), или тако, да се узајамно наслеђују (*wechselseitiger Erbvertrag*). Али у оба случаја контрахенти морају бити искључиво супружници. (§ 1249.: *zwischen Ehegaten kann.... ein Erbvertrag....*). Уговор у корист трећих лица неважан је по аустриском закону. (*arg. aus §§. 602., 1249.*)¹³⁾

Француско законодавство, као што смо видели, сматра ове уговоре, као уговоре о будућем поклону,¹⁴⁾ и допушта их само уз брачне уговоре. Законодавац тенденциозно фаворизира закључење ових уговора у корист што солидније материјалне егзистенце самог брака. И доследан у спровођењу ове тенденције, француски законодавац допушта, да свако лице правно способно, за располагање поклоном између живих, може закључити ове уговоре. (*art. 1082. al. 1. прописује: „очеви и матере, други претци, побочни сродници супруга, па чак и странци могу брачним уговорима располагати....“*). И не само свако лице, него и ма колико њих (два или више), могу при једном истом брачном уговору закључити и уговоре о наслеђивању, у корист будућих су-

¹²⁾ Закључење ових уговора допуштено је и између супружника, који су разлучени од стола и постеље (*Stubengauch: Komm. св. 21. 553 стр.*)

¹³⁾ По *Anders-у*, (*op. cit. 40.*) ако се ипак закључи такав уговор у корист трећих, тада постоје два правна посла: уговор у односу на супруга као једног од контрахената, и тестамент у односу на тог трећег. Овако закључен уговор, у односу на тог трећег сматраће се као опозивна последња изјава воље. На тај начин право наследства трећег није на уговору, већ на тестаменту засновано.

¹⁴⁾ По француском *Cod. civ.* сви поклони учињени између супружника могу бити тројаки:

1. поклони садашњи (§ 1081);
2. поклони будући или *уговорно наслеђивање* (§ § 1082—83);
3. поклони кумулативни: садањи и будући (§ § 1084—85.).

пруга.¹⁵⁾ На тај начин, француски законодавац допуштајући да у корист будућих супруга свако лице може уз брачне уговоре закључити и ове уговоре о наслеђивању, потпомаже заснивање солиднијег брака и породице. У тој вишој мисији законодавац иде и даље, па допушта закључење и у корист деце рођене у томе браку (art. 1082. al. 1.). Уговорни завешталац као поклонодавац, који хоће да његов поклон користи и деци, не мора да се изјасни изрично у томе смислу; законодавац допушта прећутну вулгарну супституцију у корист деце, а у односу према својим родитељима.¹⁶⁾ Али исто тако уговорни завешталац може једном клаузулом у поклону искључити децу из будућег наследства.¹⁷⁾ Уговорни завешталац не може конституисати неједнаке делове деци из тога брака. Принципијелно, *сва* деца треба да се користе овом уговорном институцијом или *сва* да буду искључена. Подједнако морају сва деца учествовати у користима од уговорног наслеђа.¹⁸⁾

Као што смо напоменули, аустриско законодавство не допушта закључење уговора о наслеђивању у корист трећих лица. Француско законодавство допушта их изрично само у корист супружника и деце из њиховог брака. У корист осталих лица, закључење ових уговора није допуштено. (p. arg. a contr. из art. 1082.).

И *српски* грађански законик, ограничава право закључивања ових уговора само између супружника. (§ 780.) Он изрично помиње само мужа и жену. Ни једном другом одредбом, законодавац не показује намеру, да

¹⁵⁾ § 968., не може се својом забраном коњуктивних тестамената распрострти и на наше уговоре јер се забрањују једино такви тестаменти (Baudry Lacantin. op. cit. 826., тако и: Lauriere, Institutions contractuelles, 194., Demolombe, Donat., VI., 284., Berthelemot, op. cit. 40.).

¹⁶⁾ У овом смислу и Fontana, op. cit. 70.; Berthelemot, op. cit. 42.; Baudry—Lacantin., op. cit. 828.

¹⁷⁾ Baudry—Lacantin., op. cit. 828., разлаже о томе више; у главном, сви се писци у тумачењу овог случаја слажу.

¹⁸⁾ Baudry—Lacantin., op. cit. 830.

дејство и обим ових уговора прошири и у корист трећих лица. Према томе, и по српском грађанском закону, као и по аустријском, само супрузи у браку могу закључивати ове уговоре, и само се они могу узајамно уговорно наслеђивати.¹⁹⁾

На супрот свима, *немачко* законодавство допушта закључење уговора о наслеђивању неограничено.

Свако лице може закључивати ове уговоре, само ако испуњава потребне услове за предузимање послова ове врсте. Не прави се никаква разлика у односу на лица која уговор закључују; никакво ограничење и зависност од неког другог правног посла (нпр. брачног уговора). Свако лице са потребним правним квалификацијама, може бити странка у овим уговорима, и свака странка може бити уговорни наследник.²⁰⁾ Другим речима, једино немачко право допушта уговоре о наслеђивању у корист трећих лица. Стварајући овај наследно правни институт, законодавац је имао пред очима његову велику практичну вредност, и његову неопходност у развијенијим животним и правним односима. Приватно правни одношаји се свакодневно трансформишу и мењају, стварајући увек нове правне ситуације, које опет имају своје нове потребе. И уговори у корист трећих у опште, а посебице уговори о наслеђивању у корист

¹⁹⁾ Међутим *Д. Матић*, коментаришући грађ. зак. сматра, да: „премда се уговори о наслеђу, обично само међу супрузима везују, ипак..... се од тога имања обично и потомцима и сродницима с обе стране, а и другом коме може оставити.“ — (Д. Матић, *Објасњене грађ. зак. 1001*). — Овакво своје тврђење није поткрепио ни законским текстом, нити аргументима ма какве врсте.

²⁰⁾ Само ипак, кад су уговорне странке супружници (*eheliche Erbverträge*), немачки законодавац прописује нарочите одредбе: што се тиче личних способности уговорног завештаоца, супруга за закључење и поништај ових уговора (§§ 2275., 2290., 2292.); Затим одредбе о зависности ових уговора од постајања брака (§§ 2277., 2279); о узајамном располагању на случај смрти (§ 2280); о поништају уговора заједничким тестаментом (§ 2292), и др.

трећих лица, јесу резултат ових ново створених правних потреба. Стварајући их, законодавац је корачао за правним животом, који је у своме току све сложенији. Зато је овај наследно правни институт од нарочитог интереса.

У § 1941., II. немачког грађанског законика каже се, да „као уговорни наследник може..... и трећи бити сматран.“ Без икаквих нарочитих ограничења законодавац је капирао, да свако лице може бити сматрано за уговорног наследника, па ма оно и не учествовало активно, као једна од уговарајућих странака у уговору.²¹⁾ Другим речима, уговор о наслеђивању у корист трећег, није уговор са трећим, већ уговор за трећег.²²⁾

Циљ је ових уговора, да неком трећем лицу конституишу наследна права, али тако, да ни он сам, нити преко представника не учествује у закључењу уговора. Он се налази материјално изван уговора, а правно вуче све евентуалне користи из њега.

Као што се из досадањег излагања види, питање о обиму уговора о наслеђивању, различито је решено у поменутих законодавствима. Томе су узрок, ра-

²¹⁾ Hellwig, op. cit. 609., ипак сматра, да постоји једно ограничење. По њему, уговорно наслеђе неког трећег може само тада пуноважно егзистирати, када наслеђивање трећег, чини једину садржину уговорног располагања. Schiffner, op. cit. 110., сматра, да друга уговорна странка мора имати одговарајућег интереса, или према завештаоцу или према бенефицираном трећем, па да уговор о наслеђивању буде пуноважан.

²²⁾ Што се тиче правне природе уговора о наслеђивању у корист трећих лица, конструисана је Харџманова теорија, која их сматра као облигаторне уговоре. Ова теорија је комбатирана, јер треће лице овим уговором не стиче једно право, а нарочито не право „eine Leistung zu fordern“ (в. § 382). Уговор у корист трећих није облигаторан уговор; он је наследно правни уговор sui generis, који садржи обавезно припадање наследства трећем лицу, на случај смрти уговорног завештаоца. Тиме се заснива само очекивање и нада будућег наслеђа, које постаје егзистентно тек од момента смрти уговорног завештаоца, а не од дана закључења уговора.

злика у схватању правне природе уговора и његовој улози у правном животу.

Аустриско и српско законодавство, допуштају закључење ових уговора само између супруга. Уговорно наслеђе могу ефективно закључити само супружници и нико више. *Француско* законодавство, одвајајући се у правном карактерисању ових уговора, допушта њихово конституисање и у корист трећих лица; али само под условом, да су та трећа лица, супружници или деца из њиховог брака. Они се могу закључити од стране сваког оног, који жели да што солидније економски и материјално обезбеди и осигура брачни живот супружника. Зато се ови уговори у француском законодавству и закључују само уз брачне уговоре. *Немачко* законодавство чини у томе смислу дигресију изазвану новим животним потребама и интересима. По њему, свако лице правно способно да закључи уговоре у опште, може да закључи и уговоре о наслеђивању. Исто тако, ови се уговори могу закључити и у корист сваког лица. На тај је начин створен, поред уговора о наслеђивању, нов наследно правни институт: уговори о наслеђивању у корист трећих лица.

III.

1. *Форма и садржина уговора о наслеђивању.* —

Као и тесматенти, и ови уговори спадају у категорију исправа, које морају бити сачињени у свечаној форми. Свечана форма је њихов конститутиван елеменат. Правна воља изјављена код ових уговора, тражи, пре но код свих осталих, да се што аутентичније и прецизније констатује. То захтева, пре свега, што већа сигурност у правним трансакцијама, у коме се ови уговори све чешће јављају, а истовремено и могућност различитих злоупотреба. Зато интереси појединаца, који се у правном животу јављају у најразличитијим облицима, траже све сигурније форме својој заштити.

Аустријско законодавство тражи изрично, да се уговори о наслеђивању морају закључити у писменој форми (§ 249.), а по свима захтевима који се тражи за писмене тестаменте (§ § 579—581). Ти су захтеви: својеручни обострани потписи и присуство тројице сведока.²³⁾

У *француском* грађанском законнику, ови се уговори закључују искључиво уз брачне уговоре, јер спадају у категорију будућих брачних паклова, који се конституишу само уз брачне уговоре (§ § 1396., 1397). Да би ови уговори били пуноважни морају бити закључени пред нотаром и уписани у јавне грађанске књиге (§ § 1394). За њихову важност дакле, тражи се јавност.²⁴⁾

И по *немачком* законодавству, форма ових уговора искључиво је јавна. Они се закључују пред судијом или нотаром, у присуству обе уговарајуће стране и још два сведока (§ § 2276., 2233).

У *српском* законодавству, да би били пуноважни морају бити сачињени онако, како је то за тестаменте прописано (§ 870).²⁵⁾

²³⁾ По законод. тумачењу од 25 јула 1871 г., тражи се изрично, да се ови уговори о наслеђивању морају закључити у облику једног нотарског акта. Али да би био овакав уговор, пуноважан мора бити потврђен и код суда. (Stube n g a u s c h, Compt. 555).

²⁴⁾ P l a n i o l, Traité, III. 250. Пре 1850 г. ова јавност код ових уговора потпуно је недостајала, изузимајући само брачне уговоре трговаца. Иницијативом М. Vallete, брачни уговори доведени су у везу са јавношћу брака. И од тада се увек њихово закључење констатује у нарочите јавне грађ. регистре приступачне публици. (Ibid., Traité III. 251).

²⁵⁾ Dr. Драг. Аранђеловић: О формалним изјавама воље. Тумачи: да се овај уговор може написати и потписати у два примерка, један написан руком једног супружника, а потписан од обадва, а други написан руком другог супружника и такође потписан од обадва. Обе ове исправе сачињавале би пуноважан уговор. Контрахенти имају тако сачињени уговор однети у суд и дати га у овереном препису судији за неспорна дела, који чува и оригинале јавних тестамената (чл. 47 правила о пост. у неспорним делима).

2. *Садржина.* Предмет свију ових уговора је будуће наследство, једна правна нада неодређеног рока, која води евентуалној реализацији. Пошто су ови уговори правни послови *mortis causa*, њихова правна дејства почињу тек од дана смрти уговорног завештаоца.

Француско законодавство, сматрајући ове уговоре о наслеђивању, као уговоре о поклону, третира их као правне послове *inter vivos*. По француском грађанском законнику, ово уговорно наслеђивање може бити, *целокупно* или *делимично*. (§ 1082.... *tout ou partie...*), према томе, да ли уговорни завештаоц, конституише ове уговоре у односу на целокупно имање, или само над једним његовим индивидуалним делом.

Аустриски законодавац изрично забрањује уговорном завештаоцу, да целокупно своје имање уговором остави у наслеђе само и једино своме брачном другу (§ 1253.). Уговором може завештати највише три четвртине своје имаовине. Само остатком он може путем тестаментa располагати. Тај четврти део, целокупне завештаочеве имаовине, којим он не може слободно путем уговора располагати, мора бити сасвим чист од свих терета и дугова. И такав, он припада само законским наследницима, ако није друкчије наређено последњом вољом. Ако би завешталац баш желео, да све своје имање остави своме брачном другу, он то може учинити само на тај начин, што ће прво располагањем последње воље, оставити му све своје имање, па му уговором о наслеђивању поново оставити исто. На тај би начин другој уговорној страни била осигурана и она једна четвртина, која би иначе припала законским, било тестаменталним наследницима.

Немачки грађански законик, допушта уговорном завештаоцу, да може путем уговора завештати, било све своје имање, било један само његов део. Али у исто време, даје право законским наследницима, да могу тражити једну половину законитог дела, у случају ако би били искључени, оваквим једним уговором, из својих

законских наследних права. То се право у првом реду признаје родитељима и супругу *de cuius-a* (§ 2303.).

Српски грађански законик увек резервише један део од заоставштине за законите наследнике. Та, законом резервисана наследна квота, остаје увек законитим наследницима. Зато, уговорни завешталац, не може слободно и неограничено да располаже целокупном својом заоставштином. Законити део мора припасти законитим наследницима. (§ 477.) И најзад, законодавац изрично напомиње, да они брачни уговори, који би се конституисали на штету деце, немају силе ни важности, (§ 788.). Деца из законитог брака, могу дакле увек улагати протест, противу окрњења њиховог законитог дела, уговором о наслеђивању. —

3. *Услови за важност уговора о наслеђивању.* Правна дејства уговора у опште, почињу од момента када се испуне сви услови, који сачињавају елементе сваког уговора. Чим постоје сви елементи уговора, постоје и услови за њихову важност. Код уговора о наслеђивању, који су и својом правном природом и формално, потпуно индентични уговорима у опште, не налазимо неке нарочите услове за њихову важност. Изјава воље учињена у законитој форми, нарочито је овде, код наших уговора битни елемент за њихову важност. Зато је неспособност за предузимање правних послова и овде најглавнији узрок њиховој неважности.

Услед тога, што *аустријско* законодавство уговоре о наслеђивању третира са њихове материјалне стране, као тестаменте, а са њихове формалне стране као обичне уговоре, то се и за њихову важност траже исти они услови, који су потребни за обичне уговоре, (§ 865) и за тестаменте (§ 566.). Отуда је за њихову важност потребно, поред способности уговарајућих странака за предузимање правних послова, још и ови услови: *истинити пристанак и могућност испуњења.* Значи, пристанак на закључење уговора о наслеђивању, мора се изјавити, слободно, озбиљно, одређено и разумљиво. (§ 869.);

А у исто време, предмет уговора о наслеђивању могу бити само предмети *in commercio*.

По *немачком*, грађанском закону, уговоре о наслеђивању може само онај закључити, који је потпуно способан за предузимање правних послова. (§ 2275.) Зато малолетници не би могли сами закључити ове уговоре, већ само преко својих законских заступника (§§ 106, 2275.).

Пошто *француско* законодавство уговорно наслеђивање сматра као будуће поклоне, (§ 1082.), то се и за њихову важност траже услови, који су потребни за важност уговора о поклону, а не и услови за тестирање, као код *аустриског* законодавства. За то на пример, *распикућа* (*in prodigue*) неће моћи закључити уговор о наслеђивању, ма да је он способан за тестирање.

У *српском* грађанском закону, као и у *аустриском*, уговори о наслеђивању представљају неку врсту мешовитих послова. Са стране њихове форме они се изједначају тестаментима, нарочито узајамним тестаментима; с тога пак, што је овде једна страна нешто обећала, а друга прима, они су једнаки обичним уговорима. (§ 531.).

На тај начин уговори о наслеђивању у *српском* законодавству, по својој форми спадају у категорију тестаменталних исправа, а по садржини у уговоре. Зато су и овде услови за њихову важност, они услови, који су одређени за форму тестаменталног, и услови одређени за садржину уговора.

4. *Дејства уговора о наслеђивању.* Одвајајући се потпуно од свих осталих, *француско* законодавство, сматра као што смо видели, уговоре о наслеђивању као наследне поклоне *inter vivos*. Из такве њихове правне природе проистичу и двојака њихова дејства.

По томе, што је уговор о наслеђивању један наследан поклон, уговорни наследник не може одмах по закључењу уговора располагати потпуно и својеволно уговорним наследством. Он нема актуелно, већ само

евентуално право над уговорним наследством. Тек од дана смрти почиње правно дејство ових уговора. У осталом, то је специфична особина свију наследних права, па и наследних поклона.

По томе, што је уговор о наслеђивању у ствари уговор о поклону, он је *неопозиван*. Једна уговорна странка не може једнострано од истог одустати и опозвати га, без сагласности и пристанка друге уговорне странке,

Правна дејства ових уговора почињу одмах по закључењу њиховом. Само, што је овде моменат смрти уговорног завештаоца од иресудног значаја. С погледом на тај моменат и правна дејства се и деле, на дејства за време живота уговорног завештаоца и после његове смрти.

Дејство уговора о наслеђивању за време живота уговорног завештаоца прецизирано је у art. 1083. Cod. civ. По њему, за то што је *donatio successioneis* принципијелно неопозиван, уговорни завешталац не може по својој вољи располагати уговорним добрима. Тако на пример, уговорни завешталац не може више тестаментално располагати, оном имовином која је већ предмет уговора о наслеђивању. Иначе ће директно штетити права уговорног наследника.

Тумачењем законског текста излази, да право слободног располагања уговорним добрима, ипак не губи потпуно, већ само релативно. Уговорни завешталац може под извесним погодбама чинити одступања од те законске прохибиције. Те су погодбе двојаке: ако се из уговорених добара чине трошкови у виду изда- така (*à titre гесомпенсе*);²⁶⁾ или ако се чине очевидно потребни и *умерени* издаци.

²⁶⁾ Art. 1083. infine, пружа могућност најширих тумачења. Под умереним и потребним издацима, могу се подразумевати не само умерени добротини поклони, већ и све моменталне услуге трећим лицима.

Законска прохибација својеволног располагања уговорним добрима, креће се само у обиму, невређања и неоштећења наследних права уговорног наследника. Он и даље остаје сопственик свога имања. Уговорни наследник може само доказивати у сваком случају, да су поједини правни послови предузети од стране уговорног завештаоца, учињени на његову директну штету и може их не признати; али му закон не даје никаквд гаранције, да ће му се нанета штета накнадити; на пример, у случају ако се уговорна добра руинирају рђавим спекулацајама или у случају спуштања продајне цене. Отуда је његово учешће у користима која ови уговори пружају *неизвесно*, за све време живота уговорног завештаоца.

У тенденцији, да се својеволно руковање уговорним имањем од стране уговорног завештаоца, што више ограничи, лежи и оправданост ових уговора. Док тестаментално наслеђивање не обезбеђује увек материјалне користи тестаменталном наследнику, дотле би уговорно наслеђивање ове скоро увек обезбедило. Јер ограничити слободу у руковању уговорним имањем, значило би, осигурати уговорном наследнику објекте наследства, онакве и онолике, какви су били у моменту закључења уговора о наслеђивању. Тим пре што је овај уговор неопозиван. Код тестаменталног наслеђивања је сасвим други случај. Он је пре свега опозиван, све до момента смрти *de suis-a*. И за све то време тестатор апсолутно рукује и располаже наследним имањем. Зато су и сва наследна права из тестаменталног наслеђивања, само наследне наде. Сва су таква наследна права евентуална.

Правна дејства уговора о наслеђивању у пуном смислу, настају тек од момента смрти уговорног завештаоца. Пошто су у ствари наследни псклони, они се као и тестаменти стварају тек смрћу завештаоца. У случају да уговорни завешталац преживи уговорног наследника, ови се уговори ниште по самој природи случаја. Правило је, да уговорно наслеђе пружа потпуне и

све користи уговорном наследнику, тек онда кад овај надживи завештаоца. У томе случају, уговорни наследник, као и обични наследник може наслеђе примити драговољно (*pur et simple*), или га одбити. А то ће бити у случају, ако су бенефиције уговорног наслеђа апсорбоване претераним дуговима. За све време живота уговорног завештаоца, уговорни наследник се налази у положају једног презумптивног наследника. Доследно, он не може за све то време своја наследна права једнострано одбити, нити другом уступити. Још мање би могао уговорна добра отуђити или оптеретити каквим стварним теретима.

У случају, ако умре уговорни наследник пре завештаоца, остављајући за собом потомке из истог брака у чију је корист овај уговор и конституисан, уговорно наслеђе се отвара у корист њихову. Исто тако и ови могу наслеђе одбити или примити. Ако наслеђе приме, они га деле по главама. Подела по стаблима извршиће се у случају, ако би један или више наследника имали своје потомке. У осталом ова је консидарација традиционална у француском законодавству.

Важан је случај, кад уговорни наследник одбије да прими наслеђе, да ли су у томе случају његови потомци позвани да исто приме? Пошто су потомци уговорног наследника његови вулгарни супститути, они су *eo ipso* позвани, да приме уговорно наслеђе, па и у случају, ако га уговорни наследник неће или не може да прими. Примајући наследство, уговорни наследник и његови потомци дужни су, да респектују све терете које је конституисао уговорни завешталац. Али то не значи, да су они дужни, да признају и сва отуђења која је он учинио у намери да оштети интересе уговорног наследника. У таквом случају стоји им на расположењу *actio revindicatio* противу свих трећих лица, и лична тужба, ако је у питању каква сума новаца.

Ако је то раније уговорено, уговорни наследници дужни су, да исплате и све евентуалне дугове уговорног

завештаоца. Важно је питање: да ли су уговорни наследници дужни у случају кад приме наследство, да та плаћања врше *ultra vires*? Ово је питање контроверзно. Baudry-Lacantinerie сматра, да је уговорни наследник, ако је примио универзално наследство, дужан да плаћање дугова врши *ultra vires*, тако исто и Demolombe. Међутим Laurent тврди, да су они у сваком случају дужни да то чине *intra vires*. Решење овог питања зависи од тога, да ли је уговорни наследник постао већ посесор уговорних добара или није. Законодовац везује дужност плаћања дугова *ultra vires* са посесијом уговорних добара. —

У аустриском законодавству за уговоре о наслеђивању сматране као *мешовите* правне послове, важе сва она правила, која се односе и на уговоре, и на тестаменте (§ 1249.).

Отуда су и у аустриском законодавству два главна дејства ових уговора: уговор о наслеђивању је неопозиван (§ 1254-); и право наследства настаје тек смрћу уговорног завештаоца (§§ 536., 1252.).

Уговор о наслеђивању не може се једнострано прећи, на штету друге уговорне странке, услед тога што је он са своје материјалне стране обичан уговор. Тиме се он битно разликује од тестаamenta, који се у сваком случају може опозвати.²⁷⁾

За све време свога живота, уговорном завештаоцу припада неограничено право искоришћавања уговорних добара. Све до момента своје смрти, он може уговорно имање да троши, увећава, задужује и замењује. У таквом тумачењу слажу се сви писци. Али у сваком случају такво тумачење и овде не сме ићи даље, него до фактичке повреде права и интереса уговорног наследника учињене *mala fide*.

²⁷⁾ По § 552., аустр. грађ. зак., ако се у тестаменту изрично назначи, да је неопозиван, он ће се тада сматрати као *donatio mortis causa*, пошто ће у томе случају постати двострани уговор, који се не може једнострано опозвати.

Међутим правна дејства ових уговора настају тек смрћу уговорног завештаоца (§ 1252.). Од тога момента настаје право на наслеђе за уговорног наследника, под условом, да је у опште правно способан да прими наслеђе и да је преживео уговорног завештаоца.

Важно је питање, како аустриски грађански законик решава случај, кад уговорни наследник умре пре завештаоца. Да ли се његовом смрћу гасе његова наследна права из уговора, или она прелазе на његове потомке? У томе случају наследна права прелазе на његове наследнике (§ 900.). На уговорно наслеђе позивају се сви наследници умрлог.

У *немачком* законодавству уговор о наслеђивању, као један наследно правни уговор *sui generis*, сматра се као основ за делацију на наследство, исто као и тестамент. За све време живота уговорног завештаоца, уговорни наследник има права само на наслеђивање, а не и стварно право над уговорним добрима. То право остаје уговорном завештаоцу све до његове смрти. За све то време, он може умањавати уговорно имање, чинити поклоне, и у опште чинити сва стварна располагања; али само под условом, да се тиме не штете наследникова права из уговора. Тако тумаче: Windscheid, Krazintz, Mathiass.²⁸⁾

Нарочито дејство ових уговора лежи у томе, што искључује сва располагања на случај смрти, учињена после закључења уговора о наслеђивању (§ 2280.).

У *српском* грађанском законику, уговори о наслеђивању долазе у категорију тестаменталних исправа. Уговор на случај смрти сматра се као тестамент, само са том разликом, што се по својој вољи, без пристанка друге уговорне странке, од истог не може одустати (§ 781.). Он се не може својеволјно раскинути, нити ћутке порећи. Међутим, ако би једна од уговарајућих

²⁸⁾ Mathiass, op. cit. II., 443., исто тако и Schiffner, op. cit., § 18., 52.

странака, изрично задржала право, да може уговор о-
позвати, уговор о наслеђивању био би сасвим једнак
тестаменту. Ако би то право задржале обе уговорне
странке, онда се цео уговор о наслеђивању преобраћа
у узајамни тестамент (§ 778.).

Уговор о наслеђивању, својим се дејством про-
стире само на оно имање, које преостане по смрти уго-
ворног завештаоца, и оно тек од тога момента припада
уговорном наследнику. (§ 781.). Из законског текста
излазе следеће конзекванце. Уговорни завешталац може
до смрти своје, по својој вољи уговорним имањем ру-
ковати. За све време свога живота, он може у погледу
уговорног имања, да ступа у све могуће трансакције.
Над својеволјном управом имањем постоји извесна ње-
гова дискреционарна власт, која претпоставља пуну са-
весност уговорног завештаоца. Зато је он властан, да
чини све што би водило побољшању његовог матери-
јалног положаја. То је његово лично право, које се ничим
не ограничава. У осталом, претпоставља се, да ће сваки
у животним односима, увек тежити, да поправи и осигу-
ра своју егзистенцију. Нико свесно не дела директно
противу својих интереса. Законодавац оставља уговорном
завештаоцу управу и руковање над уговорним имањем,
претпостављајући његову најсавеснију управу, баш у
првом реду, у интересу њега самог. До тих граница и
пружа се његова дискреционарна власт у управи над
имањем. Чим уговорни наследник опази, да овај у ру-
ковању имањем, директно вређа његова уговорна права,
допуштено му је да реагира оним правним средствима
која му законодавац пружа. Један пример таквог слу-
чаја јесте евидентно „распикућство и домоводство“
(§ 773). У овом случају, законодавац допушта другој
уговорној страни (мужу или жени) да тражи, да се
имање од таквог неуредног домаћина одузме, и огласи
за распикућу. (§ 773.). Исто тако и у случају, кад уго-
ворни завешталац на друго неко лице, пренесе покретне
или непокретне ствари из уговорног имања, у намери,

да оштети свога уговорног наследника, овај има права да тражи поништај таквог преноса, који штети његова права из уговора. Ако докаже да је уговорни завешталац био несавесан при таквом преносу, и да је намерно ишао на то, да га оштети, „пренос пада и повраћа се пређашње стање.“ (§ 303^a).

Пошто је уговор о наслеђивању наследни уговор, уговорни наследник не може осигурати своја наследна права стављањем хипотеке или прибелешке над уговорним имањем. Он затим не може своја наследна права ни продати, нити пренети на своје наследнике, било законске било тестаменталне.²⁹⁾ Али, ако уговорни наследник раније умре, онда ће и сва његова наследна права прећи на његове законске наследнике.

5. *Раскид уговора о наслеђивању.* Пошто улазе у ред свечаних аката, то се и за њихов раскид тражи један такав акт, у коме обе уговорне странке писмено изјављују, да желе раскид уговора.

Тако се у аустриском законодавству³⁰⁾ за раскид уговора тражи сагласност воља изјављена у облику једног нотарског акта.³¹⁾

По немачном грађанском законнику, ови уговори могли би бити и једнострано раскинути у случају, ако је то право у самом уговору резервисано (§ 2293.). Уговорни завешталац има права и изузетно да тражи раскид уговора; на пример, у случају кад би уговорни на-

²⁹⁾ Исто то забрањује и аустриски грађ. законик. (§ 1252 in fine.). По њему, уговорни наследник не може још за живота уговорног завештаоца, своја наследна права на другог пренети, нити тражити стварно осигурање будућег наслеђа.

³⁰⁾ Аустриски грађ. законик, тражи, да се уговори о наслеђивању раскидају само по „законским прописима“ (§ 1254 in fine.).

³¹⁾ Unger, (Erbrecht, § 26.) тумачи, да се оваквим нотарским актом не може раскинути цео уговор, на један мах. Тиме се ништи само једна његова карактеристична особина, његова *неојозваност*; да би се уговори о наслеђивању потпуно раскинули, потребно је поред овог нотарског акта, још један нарочити уговор о раскидању.

следник, према њему учинио какву нелику грешку и неправду (§ 2194)³² или, у случају, кад би уговорни завешталац над уговорним имаљем конституисао такве терете, који би наследна права уговорног наследника, чинила илузорним. (§ 2295.).

И *ерпски* грађански законик, тражи да се уговори о наслеђивању раскидају као и обични уговори, сагласношћу воља уговарајућих странака (§ 783.).

Осим овог општег случаја, постоје још неколико, који по самој природи својој раскидају ове уговоре. Тако на пример у случају, ако не дође до брака, у чију се корист ови уговори конституишу.³³) Или, у случају кад уговорни наследник одбије да прими уговорно наслеђе из буди каквих разлога.

IV.

1. *Уговорни легати*. (Vermächtnissverträge). Поред општег уговорног наслеђивања, у *немачком* законодавству,³⁴) као чисто његова наследно правна институција постоји и партикуларно наслеђивање путем уговорних легата.

Ови су уговорни легати допуштени у Немачкој у оном истом обиму, у коме се допуштају и уговори о

³²) Исто право припада и тестатору. У таквом случају он може наследника да лиши чак и законског дела (§ 2336).

³³) У француском грађ. законнику, сви уговори о поклону, конституисани у корист брака, биће ништавни, ако до брака не дође (art. 1088.). Deficiente conditione deficit donatio.

³⁴) У *аустријском* законодавству нигде се изрично не помињу уговорни легати. Зато се развио читав спор око тога, да ли ови ипак могу постојати и поред тога што о њима законодавац изрично не говори.

Arndts, Randa, Anders, Krasnopolski, Schiiffner, па и Stubengauch, заступају гледиште, да су овакви уговорни легати у опште допуштени. С једне стране зато, што законодавац допушта ткзв. Advilitätsverträge, који су у суштини једна врста уговорног легата, у виду уживања оне имаовине које су супружници једно другом уговором оставили; а с друге стране и зато, што допушта уговорне поклоне на случај смрти. —

наслеђивању. У осталом, са овим уговорима имају велике сличности, јер су и уговорни легати *наследно* правни уговори. Зато они не заснивају никаква стварна права на легатираним предметима. И код ових правна дејства наступају тек смрћу уговорног легатора.

У основи слични, ове се две врсте уговора ипак у неколико разликују, нарочито предметом и садржином својом. Јер док је предмет уговора о наслеђивању целокупна заоставштина, дотле уговорни легат садржи партикуларно наслеђивање. Уговорним легатом конституише се извесна имаовинска корист, али се хонорирани не поставља за наследника.³⁵⁾

Свима осталим особинама уговорни легати слични су обичним тестаменталним легатима. Зато их је немачки законодавац, ставио под одговарајуће одредбе о тестаменталним легатима (§ 2270.).

Кад је реч о томе, да ли су уговорни легати оправдани *de lege ferenda*, мишљења су подељена. Док једни³⁶⁾ налазе, да због потпуности и дејства уговара о наслеђивању, уговорни легати нису потребни, други сматрају, да ови још у већој мери одговарају потребама живота, и да они тим потребама заиста и служе.³⁷⁾

У ствари су уговорни легати имали у досадањем немачком првном животу велике примене и практичне вредности; нарочито, ако не и искључиво, у погледу на брачне и сељачке односе. Они су, у истини, били чешће примењиваним у животу него ли уговори о наслеђивању; још чешће пак, него ли *donatio mortis causa*, који је баш помоћу ових уговорних легата поново продро у правну систему. Мотиви немачког грађанског закона (V., 312.), такође сматрају уговорне легате као оправ-

³⁵⁾ Schiffner, Vermächtnissvertrag, 17—18.

Међутим већина писаца сматрају да су ови уговорни легати непознати аустриском праву. Тако: Krainz, Unger, Ofner, Rusnov и др.

³⁶⁾ Hartmann, *op. cit.*, 74., Seufert (в. код Schiffner-а *op. cit.*, 29.), Arndts, *Zur Lehre von dem Erbvertrag*, 197.

³⁷⁾ Schiffner, *op. cit.*, 30.

дане, баш због такве њихове велике практичне користи; исто тако и зато, што су допринели продирању поклона на случај смрти.

2. *Уговори о одрицању од наследства.* (Vertragsmässige Erbverzicht.). Врло је важно питање, да ли се принципијално законски или уговорни наследник може још у напред, за живота *de suis*-овог, уговором одрећи од својих наследних права, у корист неког трећег лица.

У одговору на ово питање савремени грађански законици деле се у две групе.

У прву групу долазе она законодавства која изрично забрањују овакво одрицање. Они стоје на гледишту, да се нико не може одрећи оног што још нема; другим речима, да наследна права, као евентуална права, не могу бити предмет трансакција у приватно правном животу. У ту групу долазе: француско (§ 791.), талијанско (§ 2022.), португалско (§ 954.), шпанско (§ 991.), аустриско (§ 878—9.) и по угледу на ово, српско законодавство (§ 539.).

На супрот свима, стоји *немачко* законодавство, које опет изрично допушта овакво уговорно одрицање од наслеђа (§ 2346.). Тако на пример, сви се сродници а и супружници између себе могу путем уговора одрећи од свих својих наследних права, исто тако и од свог законског наследног дела. Онај, који се таквим начином одрече, искључен је из наследног реда, и сматра се, као да у време отварања наслеђа није ни био жив. И зато, кад се говори о уговорном одрицању од наслеђа, они се сматрају се као специфична институција немачког законодавства.³⁸⁾ Једино модерно немачко право сматра, да и наследна права могу бити предмети

³⁸⁾ Овакве уговоре о одрицању од наслеђа зна и старо *германско* право, које, зузетно од свих осталих, при рецепцији римског права, није исте одбацило. Оно је признало важност ових уговора, као нарочитој врсти уговора о наслеђивању. (Winiwarter, op. cit., 45.)

саобраћаја, па следствено и предмети нарочитих уговарања.³⁹⁾

Ово уговорно одрицање примењује се на све врсте наслеђивања: законског, тестаменталног као и уговорног. И у сваком случају ово се врши у облику једног уговора између де сијус-а и његовог евентуалног наследника. Према томе све оно што карактерише обичне уговоре, карактерише и ове уговоре. И облик, и услови и форма остају исти као и код правих уговора о наслеђивању. Међутим последица би била, непосредна измена у положају оног лица које се одрекло наслеђа. Он је искључен из наследног реда, и нема више права тражити оно, чега се већ одрекао. То право немају ни његови потомци. Треће лице ступа у сва његова наследна права још од момента закључења уговора.

У опште, уговор о одрицању од наследства није одбијање да се прими наслеђе, јер се оно врши тек после отварања наслеђа. Он не припада ни категорији уговора о наслеђивању у правом смислу, нити садржи какво располагање на случај смрти. То би била пре нека врста негативног уговора о наслеђивању, један наследно правни акт засебне врсте и нарочите природе, који законодавац није хтео подвести ни под какву специјалну врсту.

³⁹⁾ Тако на пример, немачки грађански законик допушта и уговоре о куповини наслеђа (§ 2371.).